

Univerzitet Crne Gore
Fakultet političkih nauka

Medijska konvergencija i publika

Deseto predavanje – *Građansko novinarstvo i interaktivnost*

11. decembar 2023. godine

Građansko novinarstvo

- Građansko novinarstvo je proces uključivanja „običnih građana“ (Goode, 2009:1288) u kreiranje i prenošenje informacija medijima.
- Vrijednost građanskog novinarstva leži u činjenici da aktivizmom publike medijski sadržaj postaje raznovrsniji, uravnoteženiji i osjetljiviji ka marginalizovanim članovima društva (Bruns, 2010).

Građansko novinarstvo

- Građanskim novinarstvom se, prije svega, pravi svojevrsno pomjeranje od pasivnosti konzumenata medija, ka njihovom aktivnom učešću u kreaciji i distribuiranju sadržaja (Lewis i drugi, 2010).

Dva tumačenja građanskog novinarstva

- **Tradicionalno tumačenje:**

“Direktno prikupljanje vijesti i izvještavanje običnih građana” (Min, 2016:570), koje ima informativnu vrijednost i čini „kritički medijski sadržaj” (Fuchs, 2010: 180; nav. prema: Harcup, 2015:3) a objavljeno je na „ (...) bilo kojoj medijskoj platformi, uz korišćenje bilo koje tehnologije (...)” (Moeller, 2009:6).

- **Fleksibilno tumačenje**

Građansko novinarstvo kao *metanovinarstvo* (Goode, 2009:1288) koje podrazumijeva i interakciju na društvenim mrežama, portalima, u medijima, kroz pisma čitalaca, popunjavanje anketa, komentarisanje sadržaja, a ne samo klasičnu proizvodnju sadržaja.

Klasični novinarski pristup

- Jedna od najvažnijih uloga medija je odabir događaja o kojima će izvještavati
- O tome odlučuju novinari i urednici, a njihova uloga u ovom procesu naziva se uloga „vratara“ (gatekeeper).
- Kriterijumi za izbor informacija se mogu svrstati u dvije grupe:
  1. intrinzični (oni koji se odnose na profesionalne kriterijume u izboru) i
  2. ekstrinzični kriterijumi (lični razlozi, npr. stavovi novinara) (Kunczik i Zipfel, 2006: 129).

Klasični novinarski pristup

- Usljed pojave interneta i medijske konvergencije, značajno se mijenja prikupljanje i selekcija vijesti u redakcijama
- Publika se sve aktivnije uključuje, postaje tijelo koje procjenjuje šta ima, a šta nema informativnu vrijednost
- Korisnici postaju kreatori sadržaja i biraju teme o kojima će se pisati

Izmijenjeni novinarski pristup

- Aktivnija uloga publike donosi promjene u novinarskom pristupu
- Tu promjenu Aksel Bruns ocjenjuje kao promjenu od procesa „čuvanja kapija“ (gatekeeping) u kome mediji kontrolišu šta će biti objavljeno, ka procesu „nadgledanja kapija“ (gatewatching) u kome korisnici odlučuju šta će biti objavljeno.
- Nadgledanje kapija je „posmatranje izvora informacija sa ciljem da se identifikuju važni materijali koji su dostupni“ (Bruns, 2005: 17).
- Korisnici “preuzimaju ulogu „vratar“ od medija i sada oni odlučuju o tome šta je vrijedno pažnje i koji događaji imaju vrijednost vijesti” (Mihajlov-Prokopović 2016, 120).

“ Want to read Slashdot from your mobile device? Point it at m.slashdot.org and keep reading

LaserPecker LP2
Mini Portable Laser Engraver

Save Up To **\$300**
Christmas Sale

LaserPecker LP2
Dual O
Engraver

LaserP

Sign up for the Slashdot newsletter! OR check out the new Slashdot job board to browse remote jobs or jobs in your area ✕

Do you develop on GitHub? You can keep using GitHub but automatically **sync your GitHub releases to SourceForge** quickly and easily with **this tool** so your projects have a backup location, and get your project in front of SourceForge's nearly 30 million monthly users. It takes less than a minute. Get new users downloading your project releases today!

China Starts Up World's First Fourth-Generation Reactor, Readying Giant Nuclear Ship 32
(reuters.com)

Posted by **BeauHD** on Saturday December 09, 2023 @02:00AM from the first-of-its-kind

Građansko novinarstvo

- Novu ulogu publike je Alvin Tofler obilježio terminom **prosumer** (producer + consumer) – neko ko konzumira i proizvodi sadržaj
- Bruns je osmislio novu riječ „**produser**“, takođe sastavljenu od dvije riječi – producer (proizvođač) i user (korisnik), “želeći da napravi otklon od komercijalnog prizvuka koji ima Toflerov prosumer” (Mihajlov-Prokopović 2016, 121).

Građansko novinarstvo

- “Ljudi nekada poznati kao publika” (Rosen, 2006) rade poslove veoma slične novinarskom poslu
- Građansko novinarstvo prati razvoj onlajn medija i medijsku konvergenciju, ali **nije** nov fenomen
- U drugoj polovini 20. vijeka, postojali su tzv. alternativni mediji koji su predstavljali glasove nedovoljno vidljive u tradicionalnim medijima
- Primjer: pokret *javno novinarstvo* u Americi devedesetih
- Pokret nastaje na kritici tradicionalnih medija, koji su previše “elitistički” nastrojeni

Građansko novinarstvo

- Građansko novinarstvo onlajn se najčešće vezuje za krizne situacije
- U literaturi se navodi da je prvo takvo izvještavanje uz učešće građana zabilježeno 11. septembra 2001. godine kada su u Njujorku srušene Kule bliznakinje
- Drugi slučaj se dogodio 2004. godine, nakon izbijanja cunamija u Južnoj Aziji
- Rani počeci građanskog novinarstva vezuju se i za 1998. godinu, kada je na sajtu Dradž Riport novinar objavio vijest o aferi Klinton-Levinski
- Osnivanje ovog sajta je označilo tzv. prvi talas demokratizacije u medijima
- Drugi se vezuje za pojavu blogova, krajem devedesetih godina, kada počinju da se čuju alternativni glasovi i avangarda

Građansko novinarstvo - primjeri

Prvi kolaborativni nezavisni veb sajt koji održavaju građani/ke pokrenut je 1999. godine – *Indymedia*

Sajt je pokrenut radi izvještavanja o konferenciji Svjetske trgovinske organizacije i demonstracijama u Sijetlu (Kawamoto, 2003: 15).

Indybay Feature

Americas International U.S. Global Justice & Anti-Capitalism Media Activism & Independent Media
Front Page

Sat Nov 30 2019 (Updated 04/04/20)

Indymedia Fighting Spirit Carries on 20 Years After Seattle Protests

N30 and the Birth of Indymedia Commemorated with International Conferences

Two decades is a long time and a lot has happened in the movement for global justice since the first Independent Media Center was established in preparation for the World Trade Organization protests that began in Seattle on November 30, 1999. At that time, learning from the earlier work of other radical media pioneers, DIY media activists pooled their resources and technical skills to build out a physical media center and a website to facilitate the publishing of independent, non-corporate news reports from the streets as protests and police violence unfolded. The world stood up and took note: the WTO was shut down and the Indymedia network sprang to life.

Građansko novinarstvo - primjeri

OhmyNews – 2000. godine ga pokreću studenti novinarstva u Južnoj Koreji, sa ciljem da pokriju teme koje nisu prisutne u vodećim medijima

Predstavlja jednu od najvećih novinskih organizacija na svijetu sa preko 65000 dopisnika

Support the Guardian

Fund independent journalism with €5 per month

Support us →

The
Guardian

News

Opinion

Sport

Culture

Lifestyle

UK ► UK politics Education **Media** Society Law Scotland Wales Northern Ireland

PDA Citizen media

🕒 This article is more than **12 years old**

Korea's OhmyNews: how oppression inspired citizen journalism

The unique set of circumstances that turned South Korea's citizens into online journalists

Sarah Hartley

Wed 19 Jan 2011 18.47 CET

Građansko novinarstvo i “klasično” novinarstvo

- Uloga publike u tradicionalnim medijima je najzastupljenija **u fazi prikupljanja podataka**
- U toj fazi omogućeno je publici da “šalje svoje ideje, kao i fotografije i video-materijal, ali odluku o tome šta će biti objavljeno, kao i šta će biti istraživano, donose novinari” (Mihajlov-Prokopović 2016, 135).
- Ostale faze u proizvodnji novinarske informacije – posmatranje, selekcija, obrada i distribucija, ostaju skoro potpuno **zatvorene** za korisničko učešće (Mihajlov-Prokopović 2016, 134).
- U onlajn medijima, publika je najzastupljenija **u fazi interpretacije podataka** – komentarisanje, nakon što su informacije objavljene
- Onlajn mediji pružaju najveću mogućnost “participacije građanima u periodu posle objavljivanja vesti. Najrasprostranjeniji oblik koji se koristi su komentari, a zastupljeni su i ankete, forumi, kao i komentari na blogove novinara” (Mihajlov-Prokopović 2016, 135).

Načini na koje profesionalni novinari/ke vide učešće publike

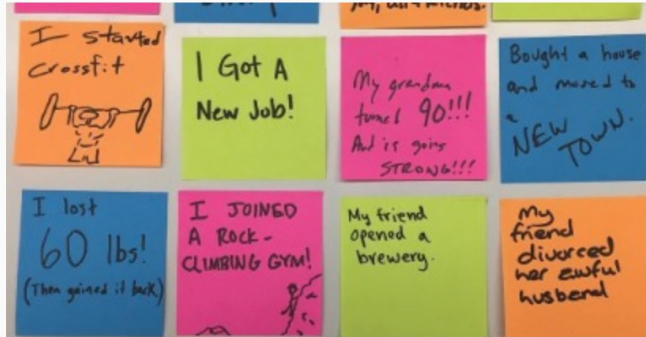
1. Kao aktivne korisnike medijskih sadržaja koje su proizveli novinari;
2. Posmatranje korisnika kao izvora informacija i autora sirovog audio-vizuelnog materijala pri čemu je izbor tema i dalje u rukama novinara;
3. Posmatranje korisnika kao pripadnika određene onlajn zajednice koja im omogućava međusobnu interakciju, prije nego kao kreatora informativnog sadržaja.

(Mihajlov-Prokopović 2016, 135-136)

[View all topics](#)

Complete coverage on

iReports on CNN

Inspired by artist Matthew Chavez's wall of sticky notes at a New York City subway station, CNN wants your help creating a virtual wall of posts describing things that gave you hope in 2016. What inspired you this year and why? What gave you hope for 2017? Use the hashtag #yearofhope on Facebook, Instagram and Twitter and we'll display them here on our CNN digital wall of sticky notes.

[FULL STORY](#)

CNN's virtual wall of hope: What inspired you in 2016?

Most Popular »

Today's five most popular stories

[Fine art from an iPhone? The best Instagram photos from 2014](#)

[After IVF shock, mom gives birth to two identical twins](#)

[Inside North Korea: Water park, sacred temples and some minders](#)

[10 top destinations to visit in 2015](#)

[What really scares terrorists](#)

[More](#)

Featured Stories

Your tributes: Brussels attacks

Have you lost someone to gun violence?

Kritike građanskog novinarstva

- Konceptu građanskog novinarstva se pripisuju dvije kritike:
  1. Ugrožavanje medijskog poslovanja i profita,
  2. Mijenjanje uloge novinarstva kao profesije i novinarske etike (Moyo, 2016:38).

Kritike građanskog novinarstva

- Prva kritika se odnosi na dobro poznatu tezu da novi mediji, u kojima je građansko novinarstvo najzastupljenije, rizikuju da eliminišu tradicionalne medije sa tržišta.
- Međutim, tradicionalni mediji poput televizije, radija i štampe nisu nestali, već se prilagođavaju izmjenama u medijskom prostoru i postaju konvergentni
- Ova kritika takođe ne stoji zato što građansko novinarstvo ima marginalan uticaj na ekspanziju onlajn medijskog tržišta, u poređenju sa reklamnim industrijama, medijskom koncentracijom, kao i samim interesima novinara i konzumenata medija.

Kritike građanskog novinarstva

- Druga kritika se fokusira na odnos između „klasičnog“ novinarstva i građanskog novinarstva.
- Građani/ke nisu prošli kroz novinarski trening koji ih uči standardima profesionalnog novinarstva (Hinton i Hjorth, 2012).
- Informacije koje mediji objavljuju prolaze kroz niz filtera oblikovanih etičkim i profesionalnim načelima, dok u građanskom novinarstvu važi obrnuta logika – „objavi, pa filtriraj“ (Bowman i Willis, 2013; nav. prema: Moretzsohn, 2014:243).
- Pitanje je da li građansko novinarstvo ugrožava poziciju novinara, preciznije „novinarski autoritet“ (Ornebring, 2014:37), definisan kao „moć koju imaju novinari i novinarske organizacije koja im omogućava da svoje interpretacije stvarnosti predstavljaju kao **tačne, istinite i politički važne**“ (Andreson, 2008:250; nav. prema: ibid, str. 37).

Kritike građanskog novinarstva

- Bruns tvrdi da je novinarstvo “nepovratno izgubilo svoju ulogu u selekciji informacija” (Mihajlov-Prokopović 2016, 121) i da mediji više nisu centralne institucije u pokrivanju događaja.
- Od njih se danas očekuje da imaju tzv. dodatnu vrijednost (added value) kroz istraživački, analitički pristup i komentare

Međutim

- Odnos klasičnog i građanskog novinarstva treba definisati kroz saradnju, a ne međusobno ugrožavanje.
- Građansko novinarstvo ne počiva samo na individualnoj težnji publike da se informacija zabilježi i proslijedi, već i na spremnosti medija da „**otvore vrata**“ (Lewis i drugi, 2010:4), filtiraju i objave sadržaj.
- Mediji takođe djeluju u jednom kolektivnom etičkom, pravnom i finansijskom okviru. Profesionalni novinari su dio „šireg institucionalnog i organizacionog konteksta, koji im garantuje njihovu (relativnu) autonomiju“ (Ornebring, 2014:48), van kojeg se nalaze građanski novinari/ke.
- Jednostavnije rečeno – **profesionalni i građanski novinari/ke nikada ne mogu biti izjednačeni**

Druga linija kritike

- Šta znači *građansko* u građanskom novinarstvu?
- Kempbel (2010) navodi da nejasna definicija građanskog sužava ospeg ljudi koji mogu da učestvuju u građanskom novinarstvu, naročito ako se „građansko” definiše kao regulisani „pravni status (...) u naciji državi” (Heater, 2004b:115; nav. prema: Campbell, 2010:4).
- **Međutim**, građansko ne podrazumijeva isključivo pravni status već individualni osjećaj o građanskim vrijednostima i participaciji, na koje mediji umnogome utiču (Berger, 2011; ibid, str. 10).

III zadatak

- Treba da uradite ukupno tri intervjua
- Preporuka je da dva intervjua budu sa zaposlenima u istom mediju (urednik/ca i novinar/ka), a treći intervju sa nekim ko radi kao novinar/ka u drugom mediju
- Na osnovu tri intervjua pišete esej maksimalne dužine 10 stranica
- Na osnovu intervjua, u eseju treba da objasnite:
  1. Izazove medijske konvergencije u Crnoj Gori za urednike/ce
  2. Izazove medijske konvergencije u Crnoj Gori za novinare/ke
  3. Prednosti medijske konvergencije za redakcije u Crnoj Gori
  4. Preporuke kako da se medijska konvergencija unaprijedi u Crnoj Gori